

N:o 27, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition, angående statsbidrag till anläggande af väg invid Råncelf emellan allmänna kustlandsvägen samt Degersels Öfverstby.

Kammaren åtskiljdes kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

In fidem
O. Brakel.

Onsdagen den 6 Mars 1867.

Kammaren sammanträdde kl. 10 f. m.

Justerades 4 protokolls-utdrag för den 2 dennes och protokollet för den 30 sistlidne Januari.

Upplästes ett af Friherre Fleetwood ingifvit Memorial af följande lydelse:

Såsom varande Förmyndare för min aflidne broders omyndige barn samt den deraf följande bouppteckning m. m., som före slutet af Mars månad skall vara upprättad, får jag hos Första Kammaren vördsamt anhålla, om tre veckors permission, räknad från den 15:de dennes.

Till denna anhållan lemnade Kammaren, uppå gjord proposition, sitt bifall.

Herr Hasselrot: Jag får hos Kammaren anhålla om tre veckors permission, räknad från den 9 i denna månad.

Jemväl denna begäran bifölls.

Friherre Staël von Holstein: Jag får anhålla om permission från den 12 dennes till månadens slut.

Bifölls.

Grefve Wachtmeister, Axel Knut: För att vårda länets och enskilda angelägenheter, får jag utbedja mig tre veckors permission, räknad från den 8 i denna månad.

Bifölls.

Friherre Peyron: Jag får hos Kammaren anhålla om tjugo dagars ledighet från den 11 i denna månad.

Bifölls.

Friherre von Essen: Jag anhåller härmed, att Kammaren ville lemna mig permission från och med den 8 till och med den 26 i denna månad.

Bifölls.

Herr Grefven och Talmannen tillkännagaf, att Herr Bergstedt hade medelst telegram hos Herr Grefven och Talmannen anmält, det han, till följd af sin hustrus dödliga frånfälle, blifvit hindrad att åter inställa sig vid riksdagen efter utgången af den tid, hvarunder han af Kammaren erhållit ledighet från riksdagsgöromålen.

Upplästes två protokoll af följande lydelse:

År 1867 den 2 Mars sammanträdde Kamrarnes Valmän, för att utse Riksdagens Justitie-ombudsman; och befunnos, efter valsedlarnes öppnande, rösterna hafva utfallit sålunda:

Förutvarande Justitie-ombudsmannen, Herr Advokat-fiskalen Nils August Fröman med 48 röster;
till följd hvaraf förutvarande Justitie-ombudsmannen Fröman blifvit till Riksdagens Justitie-ombudsman utsedd.

År 1867 den 2 Mars sammanträdde Kamrarnes Valmän, för att utse den man, som skall efterträda Riksdagens Justitie-ombudsman, i fall han, innan nästa lagtima Riksdag anställt nytt val af Justitie-ombudsman, skulle med döden afgå, samt utöfva embetet under den tid Justitie-ombudsmannen kan vara af sjukdom eller annat laga förfall derifrån hindrad; och befunnos, efter valsedlarnes öppnande, rösterna hafva utfallit sålunda:

Herr Expeditions-chefen Frans Fabian Huss, 28 röster,
Herr Revisions-sekreteraren Carl Gustaf Strandberg, 20 röster;
till följd hvaraf Expeditions-chefen Huss blifvit till Riksdagens Justitie-ombudsmans efterträdare utsedd.

Herr Grefven och Talmannen hemställde, att dessa protokoll skulle läggas till handlingarne och deras innehåll meddelas Riksdagens Kansli-Deputerade, med anmodan att låta uppsätta och till Kamrarne ingifva förslag till så väl förordnanden för de valde, som ock underdånig skrivelse om valen till Kongl. Maj:t.

Föredrogs, delgafs Andra Kammaren och hänvisades till Stats-Utskottet Rikets Ständers sistlidit år församlade Revisorers berättelse om den af dem verkställda granskning af Statsverkets jemte dertill hö-

rande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för år 1864, tillika med de i anledning deraf till Kongl. Maj:t ingifna underdåniga utlåtanden.

Företogs val af Tolf valmän jemte Fyra suppleanter, för utseende af Riksdagens Komiterade till tryckfrihetens vård; och befunnos, efter valförrättningens slut, hafva blifvit utsedde till

Valmän:

Friherre Bildt, Didrik Gillis,	med 49 röster.
Herr Björkenstam, Knut Wilhelm,	» 49 »
» Ehrengrenat, Gust. Adam,	» 49 »
Friherre von Essen, Fredrik,	» 49 »
Herr Landgren, Lars,	» 49 »
» Munck af Rosenschöld, Thomas,	» 49 »
» von Hofsten, Nils Eberhard,	» 48 »
» von Hofsten, Sten Erland,	» 48 »
Grefve Lagerberg, Sven,	» 48 »
Friherre Raab, Carl Adam,	» 48 »
» von Schwerin, Jules,	» 48 »
Grefve Wachtmeister, Axel Fredrik.	» 48 »

Suppleanter:

Friherre Palmstjerna, Henrik Magnus,	med 48 röster.
Herr vice Talmannen,	» 47 »
» Westman, Adolf Peter,	» 47 »
» af Klint, Erik Magnus,	» 43 »

sedan genom särskilda lottningar blifvit bestämdt dels hvilka af dem, som erhållit 48 röster, skulle blifva valmän och hvilken borde såsom suppleant ingå, dels ock i hvilken ordning de, som bekommit 47 röster, skulle blifva suppleanter.

Friherre von Schwerin: För vigtiga enskilda angelägenheter får jag anhålla om permission från och med den 9 till den 27 dennes.

Kammaren lemnade härtill sitt bifall.

Herr Trolle: I och för vigtiga angelägenheter inom den ort, jag tillhör, är jag i behof af ledighet från riksdagsgöromålen från och med den 8 till och med den 26 dennes; hvilken Kammaren derföre torde bevilja mig.

Äfven denna begäran bifölls.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande Stats-Utskottets den 28 sistlidne Februari och 2 dennes bordlagda Utlåtande N:o 26, angående Riksgälds-kontorets förvaltning under den tid, som förflutit sedan början af sednaste riksdag.

1:sta punkten.

Grefve Hamilton, Henning: Då det hvarken vittnar om insigt eller klokhet att förneka ett begånget fel, vill jag börja med att erkänna befogenheten af den framställda anmärkningen om försenad protokollsjustering; och jag tror mig så mycket heldre kunna göra detta erkännande, som anmärkningen snarare drabbar mig än medfullmäktige, enär det varit min skyldighet, såsom Fullmäktiges Ordförande, att tillse det protokollsjusteringen i behörig tid verkställes. Jag har således icke begärt ordet för att motsätta mig den af Stats-Utskottet föreslagna erinran, utan blott för att afgifva en förklaring. De protokoller, hvilka föras hos Fullmäktige, äro af två slag, dels öfver de inom Kontoret förefallande löpande ärenden och dels öfver låneärenden. Hvad de förra beträffar, tror jag icke, att de ej blifvit i behörig tid justerade. Om det möjligtvis någon gång kunnat hända, har justeringen dock icke uppskjutits längre än några dagar. Anmärkningen drabbar således endast protokollet öfver låneärenden, hvilket uppsattes af Sekreteraren, och ehuru justeringen af detsamma blifvit några gånger, och till skada, uppskjuten, har detta likväl icke varit regeln. Skälet till uppskofvet har varit att, då Fullmäktige, vid behandling af lånefrågor, den ena dagen efter den andra, ofta långt in på qvällen, hållit sammanträden, Sekreteraren omöjligt medhunnit att, jemte andra göromål, genast uppsätta protokollen häröfver. Sex eller sju dagar hafva någon gång åtgått, innan uppsättandet medhunnits. Då dertill kommit, att, vid protokollsjusteringen, olika meningar uppstått om hvars och ens yttrande, har häraf vållats ett ytterligare dröjsmål, som dock ingalunda kan läggas Sekreteraren till last. Emellertid anser jag mig böra nämna, att för närvarande alla protokoller hos Fullmäktige äro justerade. För öfrigt vill jag, såsom sagdt är, icke motsätta mig den af Stats-Utskottet föreslagna erinran, hvilken skulle kunnat framställas i ännu bestämdare form.

Efter härmed slutad öfverläggning och uppå gjord proposition, biföll Kammaren Utskottets ifrågavarande hemställan.

*2:dra punkten.**Utskottets hemställan å sid. 9.*

Grefve Hamilton, Henning: Om jag, med afseende på förra punkten, hufvudsakligen måste tillskrifva mig orsaken till den deri emot Fullmäktige framställda anmärkning, är detta så mycket mindre fallet med det beslut, som utgör föremål för anmärkning uti ifrågavarande punkt, enär jag icke var Fullmäktig, då detta beslut fattades. Jag kan således ej heller vara skyldig att besvara hvad emot Fullmäktige härutinnan blifvit anmärkt, och vill icke ingå i pröfning om befogenheten af de utaf Fullmäktige i denna del viddagna åtgärder. Jag ber endast få nämna, att om Fullmäktige, vid länets afslutande, sjelfve fått bestämma villkoren för detsamma, det otvifvelaktigt varit fördelaktigast, om amorteringstiden blifvit kortare och räntefoten lägre; men då villkoren berodde äfven af långifvarne, måste Fullmäktige, hvilka af Rikets Ständer

erhållit i uppdrag att anskaffa ifrågavarande lån, för hvilket valutan var till bestridande af Riksgälds-kontorets utgifter oundgängligen behöflig, underkasta sig de vilkor, långifvarne ej kunde förmås att frånträda. Såsom den föredragna punkten lyder, kan ingen bestrida rättigheten af hvad Utskottet yttrat, men frågan är, huruvida det kan vara lämpligt, att Riksdagen uttalar en grundsats, hvaraf blifvande Fullmäktige skulle kunna bindas i ett eller annat hänseende. Om nemligen Riksdagen beslutade uppdraga åt Fullmäktige upptagande af lån, kunde Fullmäktige, genom ett sådant uttalande af Riksdagen, sättas i en brydsam belägenhet och möjligen nödgas att, i andra riktningar, göra för Staten kännbara eftergifter, ej mindre betungande än en något hög ränta, eller en längre än önskvärdt utsträckt amorteringstid.

Herr Nordström: De anmärkningar, som i denna punkt blifvit af Utskottet framställda, gälla det under den 2 December 1865 afslutade kontrakt med det Tyska låne-consortium, hvori hufvud-participanterna och de flesta öfriga voro samma bankirhus eller bankbolag, som öfvertagit de äldre lånen.

Då likväl Stats-Utskottet härjemte uttryckligen förklarar, att Fullmäktige i afseende å anmärkta förhållanden *icke* öfverskridit sin befogenhet och sin fullmakt; då detsamma, lika med Revisorerna, »villigt» erkännt, att Fullmäktige, vid fullgörande af det åliggande, hvarom här är fråga, haft att strida med svårigheter, som det legat utom deras magt att förekomma, samt vidare tillkännagifvit sig dela Revisorernes åsigt derom att, i betraktande af den under åren 1865 och 1866 i allmänhet rådande tryckta penningställning, någon anmärkning icke kan göras i anledning af den omständigheten, att villkoren för 1866 års lån blifvit ofördelaktigare för Staten, än de, som för förut afslutade lån kunnat betingas: — så äro de framställda anmärkningarna egentligen att anse såsom erinringar vid kombinationen af de tre faktorer, som i samverkan bestämma annuitetens effektiva storlek, eller lånevilkorens dyrhet, och såsom en påminnelse, att den anmärkta räntefoten så väl då som för framtiden borde undvikas och i stället en större kapitalrabatt, om så behöfdes, medgifvas.

Detta gifver en osökt anledning att först yttra några ord om Fullmäktiges i Riksgälds-kontoret ställning till de dem anförtrodda låneoperationer. Riksdagen beviljar ett visst anslag, att med ett visst belopp under vissa år utbetalas för jernvägsbyggnader med dertill hörande material, och uppdrager åt Riksgälds-kontorets Fullmäktige att genom upplåning anskaffa anslagsmedlen. Arbetsplanerna för de bestämda linierna uppgöras af Jernvägsbyggnads-styrelsen och bringas, efter det af Regeringen meddelad fastställelse, till ovilkorlig och orubblig verkställighet. Till verkställigheten hör nu ock ohindrad tillgång till de för året disponibla medlen, hvilka alltså ovilkorligen måste, efter requisition, hållas Styrelsen tillhanda, och det så mycket oeftergiffigare, som en ganska betydlig del af medlen åter utgår såsom betalning för den jernvägs-material, som utrikes ifrån blifvit införskrifven, och hvilken betalnings rätta fullgörande särskildt är af den tvingande beskaffenhet, att, om Jernvägsbyggnads-styrelsen, i följd af Riksgälds-kontorets oför-
måga,

måga eller försummelse att hålla densamma de erforderliga medlen vederbörligen tillhanda, icke förmådde uppfylla sin skyldighet derutinnan, Statens kredit på ett mycket betänkligt sätt komme att lida.

Då sålunda Styrelsen för jernvägsbyggnaderna och trafiken derå är i sin verksamhet beroende af Riksgälds-kontoret och detsas förmåga att på goda vilkor genom upplåning anskaffa de för detsammas behof erforderliga penningmedel, och då det derjemte är af Riksdagen fastställt, att dessa medel *skola* genom upplåning, och ej annorledes, anskaffas, så uppstår häraf för Riksgälds-kontoret ett *måste*, en tvingande nödvändighet i detta hänseende, hvilken betager detsamma en väsendtlig del af dess frihet att sjelfständigt pröfva, huruvida penningkonjunkturer och andra på låneoperationer inverkande omständigheter för tiden må vara gynnsamma eller icke. De arbeten, hvilkas möjliggörande utgör upplåningens speciela ändamål, fortgå orubbligt och oafbrutet, och upplåningen måste ock derför utan afseende på kostnaden genomföras.

Jag vågar tro att dessa synpunkter icke blott förtjena, utan skola ock tillvinna sig någon uppmärksamhet hos Kammarrens och Riksdagens högtärade ledamöter vid bedömandet af Fullmägtiges i Riksgälds-kontoret åtgärder och beslut i afseende å så väl specielt de nu ifrågasvarande låneoperationer och lånekontrakt, som i allmänhet i hvad angår denna gren af statsförvaltningen, och utbeder mig nu att få öfvergå till en närmare granskning af de framställda anmärkningarne eller erinringarne angående räntefoten och amorteringstiden för de sednast utgifna obligationerna.

Stats-Utskottet ogillar den utfästade räntefotens höjd och amorteringstidens längd, och man finner af detsammas häröfver, sidd. 7—9, afgifna yttrande att, ehuru det erkänner, att någon anmärkning icke kan göras derom, att villkoren för 1866 års lån blifvit ofördelaktigare än för de äldre lånen, Utskottet dock velat att den större dyrheten hellre hade fått uttryck och realisation *genom en större kapitalrabatt*, än genom räntefotens höjande och amorteringstidens förlängning.

Innan jag yttrar mig häröfver, torde det tillåtas mig att först kasta några blickar på förhållandena, sådana de voro, då kontraktsvillkoren uppgjordes. De hade mycket förändrat sig, sedan år 1858. Det då upptagna första utländska lånet lydde på 7,600,000 Thaler effektivt, hvarå en kapitalrabatt af $2\frac{1}{2}$ procent egde rum, och ett *nominalbelopp* af 8,190,500 Thaler i obligationer utfärdades efter öfverenskommelse. Förhållandet var nemligen det, att lånet väl skulle amorteras med en annuitet af $5\frac{3}{8}$ procent (443,333 Thaler och 10 silfvergroschen); men långifvarne berättigades att på ränta och amorteringsprocent sålunda fördela denna annuitet, att med densamma nämnda nominalbelopp af obligationer kunde under samma tid blifva inlöst. Räntan bestämdes då af långifvarne till $4\frac{1}{2}$ procent; och som det effektiva lånebeloppet hade med en annuitet af $5\frac{3}{8}$ procent kunnat amorteras på 33 år, 191 dagar, så äro de öfverskjutande omkring sju årens annuiteter, som möjliggjorde det större nominalvärdet af obligationer, alltså att anse såsom stegring af lånets pris.

Det andra utländska lånet, som upptogs år 1860 på 8 millioner Thaler (premielånet på 2 millioner oberäknadt) med en kapitalrabatt af

6 procent, skulle amorteras under 38½ år, med en annuitet af 5½ procent, hvaraf 4½ procent beständes till ränta. Tiden var här normal.

Första gången obligationer med 5 procents ränta utfärdades var för det inhemska lån på tre millioner R:dr, med 2½ procent kapitalrabatt, som till försvarsverkets ordnande mot slutet af år 1863 upptogs och afslöts med Enskilda Banken härstädes samt Herrar O. Ekman och Cervin på bestämda återbetalningsterminer, af hvilka den sista inträffar vid 1868 års slut; och som dessa obligationer äfven kommo i omlopp, kan man säga att principen i afseende å systemet för 4½ procents ränta derigenom allaredan blifvit bruten.

Det engelska lånet från April år 1864 kunde likväl ännu afslutas sålunda, att räntan bestämdes till 4½ procent; men huruvida sådant för lånets framgång var fördelaktigt, torde numera kunna på goda skäl bevisas. Detta lån, som enligt Riksdagens år 1863 uttryckligen uttalade önskan skulle sökas i Engelsk mynt, afsåg två millioner pund sterling effektivt, motsvarande efter 17:00 de 35 millioner R:dr, som af samma Riksdag blifvit för nästa triennium till dels Statens, dels enskilda bolags jernvägsbyggnader under vissa vilkor beviljade, och afslöts sagda tid till amortering under 54 år, med en annuitet, stor 5½ procent, hvaraf, såsom sagdt, 4½ procent bestämdes till ränta. En fjerdedel öfvertogs fixt; de öfriga ställdes på option.

När nu detta lån i April 1864 framlades på fondbörsen i London till subscription efter ett emissionspris af 92½ procent, uppträdde samtidigt dermed andra mäktigare länsökande på samma börs med anbud af för subscriberer förmånligare vilkor. För Ryska regeringens räkning utbjöds ett stort lån med fem procents ränta, och 70 års amorteringstid, mot ett emissionspris af 85 procent, sedermera reducerade till 83; likaså ett stort Österrikiskt fem procents lån, mot ett emissionspris af 83 procent, samt vidare åtskilliga andra staters lån på vilkor, som åt stockjobberiet lemnade ett mycket stort spelrum. Härtill kom, att bankdisconto i London, som vid årets början stod på 4½ å 5, redan i April uppgick till öfver 8, och steg under årets lopp till den dittills aldrig anade satsen af 10 procent. Äfven de Engelska consols, hvilka under vanliga förhållanden noteras till 90, 91, och stundom deröfver, föllo nu stegvis till 86, 85, och likaså andra fondpappers kurs utmärkte sig genom fallande. Sådant var ej gynnsamt för det Svenska lånets framgång, helst det var första gång denna nya aspirant visade sig. De krigiska artiklarne i några af våra förnämsta Svenska tidningar, uppmanande till deltagande i Danmarks krig mot de Tyska stormagterna, voro ock, så utan all officiell eller officiös vederläggning som de förblefvo, långtifrån egnade att bereda benägenhet för det Svensk-Engelska lånet inom Tyskland. Animositeten var tvärtom der stor, och lånet ansågs åsyfta att anskaffa medel för det förmodade deltagandet i kriget, hvarför ock de derstädes allaredan kurserande äldre Svenska obligationer begynte att betydligt falla i kurs; och i Holland kunde ej heller någon marknad vinnas för de Svenska fondpapperen, i följd af de mindre väl betänkta besluten från år 1812, angående sättet att afliqvidera Sveriges dåvarande statsskuld till detta land.

Att under sådana förhållanden 1864 års Engelska lån, med sina mindre lockande vilkor, icke kunde taga favör och vinna framgång, bör

ej kunna förväna någon, som uppmärksamt öfverväger penningmarknadens skiftningar och konkurrensens inverkan vid efterfrågan. Också inträffade det att, när mot slutet af år 1864 tiden för låneöfvertagarne var inne att förklara sig öfver den på option ställda andelen af lånet, de på grund af sin då vunna erfarenhet begärde några månaders ytterligare betänketid, samt tillåtelse att under tiden framlägga förslag till förändring af kuponernas lydelse, i ändamål att göra dem kursabla äfven i södra Tyskland, samt erbjödo derjemte under tiden en kredit af ända till 600,000 pund, som skulle få uppbära ända till fyra omsättningar, om så blifvit nödigt.

Som likväl pluraliteten bland Fullmäktige i Riksgälds-kontoret icke fann lämpligt ingå på detta förslag, blef dermed den Engelska låneaffären afbruten, lemnande obetäckta omkring 25 millioner af den summa, som enligt Riksdagens år 1863 beslut skulle för jernvägsbyggnader upplånas. I stället antogs ett förslag af Skandinaviska Kreditaktie-bolaget om ett *temporärt lån* på 8 millioner, 100,000 mark banko (10,800,000 R:dr R:nt) mot *sex procents ränta* och *tre procents kapitalrabatt*, och mot återbetalning i bestämda kvoter inom tre år. Kontraktet derom är dateradt den 19 Januari 1865, och lemnar revisionsberättelsen för år 1865 omständlig upplysning om de till nämnda två förhållanden hörande omständigheter.

Skandinaviska Kreditaktie-bolagets *först* ingifna förslag afviker likväl i flere viktiga punkter från det, hvilket af detsamma, sedan anbudet från consortium för det Svensk-Engelska lånet blifvit afslagna, sedermera såsom dess ultimatum framlades, och hit hör äfven den ganska viktiga och följdrika punkten att, ehuru först fråga endast var om *handskrifna reverser*, som ej skulle försättas i cirkulation, sedermera dock utfärdande af cirkulerande obligationer i två serier af olika valör gjordes till ett af lånevillkoren, som ock beviljades; och sålunda blef från början af år 1865 det temporära lånet, hvarå med hänsigt till rabatten den *effektiva* räntan utgjorde 8,111 procent, på en gång inkastadt i den Tyska fondpappersmarknaden med obligationer, bärande *sex procents ränta*. Verkningsarne här af blefvo ej fördelaktiga.

Nästföregående Riksdag har emellertid allaredan godkänt alla härmed sammanhängande åtgärder, och om jag likväl nu erinrar derom, är det därför, att uti detta förhållande en väsentlig förklaring är att finna i afseende å Riksgälds-kontorets ställning, då det sednaste lånet i December 1865 skulle afslutas, d. v. s. det lån, mot hvars vilkor Stats-Utskottets ifrågavarande anmärkningar äro riktade

Lånet i December 1865 var en nödvändighet, först af samma skäl som de föregående lånen, och särskildt i anseende dertill, att endast omkring 10½ millioner genom det temporära lånet vunnits i afräkning på de 25 millioner, som återstodo sedan det Engelska lånet blifvit afbrutet, och dessutom skulle sjelfva det temporära lånet med bestämda kvoter återbetalas inom tre år.

Hurudan var nu ställningen? Redan den, genom de krigiska och, äfven i andra afseenden, mindre väl betänkta tidningsartiklarne, från 1864 och sedermera väckta animositeten i Tyskland mot Sverige hade der betydliga minskat den förra benägenheten för Svenska fondpapper. Den omständigheten, att det engelska 4½ procents lånet blifvit genom

låneöfvertagarnes tillbakaträdande afbrutet, utan att orsaken dertill var känd, var ej heller nyttig för vår statskredit, och när derefter i början af år 1865 Svenska *sex* procents obligationer begynte framträda och noteras, måste sådant åter verka menligt på de Svenska $4\frac{1}{2}$ procents obligationernas kurs, och i sin mån äfven på statskrediten i allmänhet. Hårtill kommo de rapporter och berättelser om ekonomiskt betryck, många och stora fallisementer med mera, hvaraf den tiden pressen öfverfödade. Följderna häraf uteblefvo icke. I stället för benägenhet att köpa, inträdde benägenhet att sälja, och från nordvestra och mellersta Tyskland, der de Svenska $4\frac{1}{2}$ procents obligationerna företrädesvis hade vunnit fastare placering, begynte dessa att i mängd strömma till börserna för att utbjudas. Kursnoteringarne från dessa tider äro ganska intressanta och upplysande.

Svenska Statens, hypothecksbankens och hypothecksföreningarnes vid 1865 års slut för lån utrikes utgifna obligationers sammanräknade nominalvärde torde kunna antagas till omkring 200 å 210 millioner R:dr. I början af år 1863 noterades i Hamburg $4\frac{1}{2}$ procents obligationer för jernvägsbyggnadslånen ända till 98, under de första månaderna af år 1864 till $93\frac{1}{2}$ å 93, och i början af år 1865 först till 91 å 90, derefter till 89, 88, $87\frac{1}{2}$. Nu stå de till $85, 84\frac{1}{2}$, o. s. v.

Allmänna hypothecksbankens $4\frac{1}{2}$ procents obligationer noterades i början af år 1863 till $96\frac{3}{4}$, $96\frac{1}{2}$, i början af år 1865 först till 91 å $90\frac{1}{2}$, derefter till 87, $86\frac{1}{2}$. Nu stå de till 83, $82\frac{3}{4}$, o. s. v.

Hypothecksföreningarnes fondpapper i början af år 1863 till 91 å 90, i början af år 1865 först till 86 å $84\frac{1}{2}$, derefter till 83, $82\frac{1}{2}$, 82. Nu stå de till $80\frac{1}{2}$, 80. Bruksegares stå högre. Temporära lånet omkring pari.

En benägenhet till kursfall har således under de två sednaste åren hos dessa papper visat sig öfvervägande, och framträder kursfallet i tilltagande, sedan *sex* procents obligationerna i rörelsen utkommo. I medeltal kan detta kursfall sägas utgöra omkring 12 å 13 procent, och således på 210 millioner R:dr en förmögenhets förlust för innehafvarne, vid försäljning, af omkring 27 millioner R:dr, efter 13 procent.

Ställningen, då negotiationerna om det sednast afslutade lånet, lydande på nio millioner Thaler, vidtogo, var således icke för Riksgäldskontoret gynnsam, och på goda skäl kunde alltså ifrågasättas, huruvida *en ny emission* af $4\frac{1}{2}$ procents obligationer kunde taga favör. Att på en gång kunna från *sex* procents obligationer gå tillbaka till obligationer med $4\frac{1}{2}$ procents ränta är äfven under vanliga förhållanden icke lätt, med mindre än att betydliga uppoffringar från den lånsökandes sida göras. Lånebudarnes första förslag gick ut på $5\frac{3}{4}$ procents annuitet, amortering under 70 år, fixt öfvertagande af endast *två* millioner och option för resten till viss tid. Så litet ansågo de sig sjelfva vid den tiden kunna beräkna det nya lånets framgång. Affären afslutade emellertid, såsom känt är, med fixt öfvertagande af *fyra* millioner, en amorteringstid af 65 år, och en annuitet af $5\frac{1}{4}$ procent, hvaraf 5 procent bestämdes till ränta.

Men oakadt denna medlande ränta och de för öfrigt för köparen fördelaktiga villkoren hade det nya lånet dock ej framgång, och blef derför, i hvad optionsandelen angår, af långifvarne abandonneradt. I betydlig mån verkade dertill de förvecklingar, som framkallades af

kriget i Tyskland under försommaren 1866; men äfven den bristande begärligheten i afseende på våra fondpapper var väl dertill en medverkande orsak.

Detta vinner äfven stöd af den omständigheten, att, sedan Skandinaviska Kreditaktie-bolaget, genom aftal af den 30 April och 3 Maj nästföljande år, af den nyssnämnda, abandonnerade låneandelen inköpt två millioner Thaler, för hvilka valutan *sednast* skulle till ena hälften inbetalas den sista December samma år och till den andra den sista Juni innevarande år, samt förbehållit sig optionsrätt till de öfriga två (en million hade nemligen Riksbanken inköpt), icke heller detta bolag under en längre tid lyckades åt de nya obligationerna bereda någon betydligare afsättning. Man har åtminstone allt skäl att dertill sluta deraf, att Kreditaktie-bolaget icke allenast icke under hela tiden *från Maj månads början till slutet af December* på sina fixt öfvertagna två millioner Thaler gjort till Riksgälds-kontoret någon enda inbetalning, utan ock den 1 December abandonnerade de två, till hvilka det hade optionsrätt, och dessutom vid slutliga inbetalningen af de två förstnämnda, — den ena af dessa något tidigare, än hvartill det eljest hade varit förpligtadt, — begärde och fick sig beviljade vissa nya förmåner eller eftergifter, allt på sätt de till Stats-Utskottets granskning öfverlemnade protokoll närmare utvisa. De i kontraktet utsatta betalningsterminerna voro nemligen de yttersta. Att inbetalningar delvis derförinnan skulle ske, var förutsatt.

Enär således den i obligationerna för det nyaste lånet utfästade fem procents räntan jemte öfriga vilkor *hittills* icke förmått tillvinna dessa någon större begärlighet på fondpappersmarknaden, torde den väl icke kunna sägas hafva för ändamålet varit för hög vid den tid, den beviljades; men endast förhållandena den tid, då lånet afslutas, icke de som derefter inträffa, kunna vid lånevilkorens bestämmande tagas i betraktande. Åtskilliga, viktiga bland dessa förhållanden äro redan här berörda, och för öfrigt må ej glömmas, att under de sednaste två åren en särdeles stor konkurrens af lånsökande stater och korporationer framträdde, i följd hvaraf fondpappersräntan öfverallt antagit större dimensioner. Fem procents ränta har nu inträdt, i stället för den förut vanliga å 4½. Också noteras nu de nya Svenska 5 procents obligationerna ej till högre, än 88, 88½ å 88¾ procent.

Det är emellertid egentligen icke lånevilkorens relativa dyrhet, som Stats-Utskottet genom sina ifrågavarande anmärkningar velat påpeka, utan fastmer den omständigheten, att dyrheten icke helst blifvit placerad i en beviljad *högre kapitalrabatt*.

Då det nominela värdet af de för det nya lånet utfärdade obligationers total-belopp jämföres med den *effektiva skulden*, eller sjelfva inbetalningen, efter hvilken annuiteten är beräknad, visar det sig, att den sednare utgör något öfver 90½ procent af det förra. Om nu 4½ procents ränta ovillkorligen vidhållits, skulle utan tvifvel då minst 20 procent kapitalrabatt kommit ifråga, för att långifvarne skulle få sig till godo lika stora fördelar, som efter den klandrade ränte- och amorteringskombinationen, och emissionspriset för de nya obligationerna hade då måst, efter all anledning, sättas till 81 å 80 procent. Deraf hade uppkommit en stor tryckning på alla äldre Svenska 4½ procents obligationer,

och skulle genast föranledt ett *kursfall* å dessa papper till åtminstone samma procent, eller sannolikare derunder. Förlusten för innehafvarne af Statens, hypotheksbankens, hypotheksföreningarnes, och i allmänhet de äldre $4\frac{1}{2}$ procents obligationerna hade derigenom genast blifvit stor; och för statskrediten hade vinsten blifvit mindre än ingen, d. v. s. ny anledning till rubbadt förtroende dertill.

För öfrigt, ju större kapitalrabatt beviljats, med desto större belopp hade den summa måst höjas, som skulle upplånas för att komma till den behöfliga och bestämda summan, eller 9 millioner Thaler. Efter 20 procent skulle denna förhöjning utgjort 1,800,000 Thaler, föranledande proportionsvis ökad ränte- och amorteringsbelopp för år. Härtill kommer, att beviljad hög kapitalrabatt ännu mindre än någon stegring i de andra villkoren är gynnsam för krediten.

Omdömena kunna således vara mycket olika om den ena eller den andra kombinationens företråde i detta fall; och frågan härom torde kunna omskrifvas i andra uttryck sålunda: hvilketdera är klokare och fördelaktigare, antingen att påföra den innevarande och närmast kommande tiden större delen af kostnaderna för jernvägsbyggnaderna m. m., eller fördela den äfven på en relativt aflägsnare framtid, som af dessa kommunikationsmedel åtnjuter icke mindre gagn? Härom kan med goda skäl tvistas.

Och slutligen bör det ej heller förglömmas, att när två kontrahera, det icke beror endast af den ene, att till alla delar bestämma villkoren. Skulle bättre pekuniära förhållanden för Staten inträda, öppnar ett i kontraktet upptaget förbehåll derom, att, efter vissa års förlopp, större partier eller hela lånet tidigare må kunna afliqvideras, tillfälle till en konvertering.

Jag hemställer på grund af allt detta, om det ej vore det sakriktagaste och klokaste, att lägga ifrågavarande i 2:dra punkten upptagna opinionsyttring helt enkelt till handlingarne.

Herr Wallenberg: Den siste talaren har vid behandling af denna fråga gått tillbaka i tiden, och jag vill söka att följa honom i kronologisk ordning. Han har vidrört de föregående lånen och dervid uppgifvit, att 1860 års lån upptogs till 8 millioner Thaler. Jag tror, att detta är ett misstag, ty, enligt det om detta lån den 6 April 1860 afslutade kontrakt, upptogs detsamma till 10 millioner Thaler, och det var först efteråt som 2 millioner af beloppet konverterades till lotterilån. Det är detta lån, som jag hufvudsakligen tror hafva menligt inverkat på vår statskredit; ty jag känner ej någon stat, som i andra än högst trängande fall upptagit lotterilån, eller till lotterilån konverterat ett redan upptaget lån. Hela den vinst, som erhöles af denna förvandling af lånet uppgick till 120,000 Thaler; och *det* är verkligen att sälja den Svenska statskrediten för en grynvälling.

Han vidrörde härjemte det lån på 3 millioner R:dr, som i slutet af år 1863 afslöts med Stockholms Enskilda Bank, och genom hvilket, enligt samma talares förmenande, principen af obligationer med 4, procents ränta skulle hafva blifvit bruten. Härvidlag är det dock att märka, att man bör skilja mellan ett kort lån och ett lån på längre amorteringstid. Om ett kort lån upptages inom landet, har detta ej något menligt

inflytande på de lån med längre amorteringstid, som äro upptagna utom landet; snarare har detta ett helsosamt inflytande, i det att det visar att kapitaler finnas till utlåning äfven inom landet. Den förre talarens omdöme berodde på en förblandning af korta och långa lån, och hans yttrande, att genom lånet med Enskilda Banken i Stockholm principen för 4 procents obligationerna blifvit bruten, berodde således på en felaktig uppfattning.

Han yttrade vidare, att det lån, som i December 1864 afslöts med Skandinaviska Kreditaktie-bolaget och genom hvilket 6 procents obligationer blifvit utsläppta i den utländska marknaden, menligt inverkat på vår kredit. Deruti instämmer jag med honom fullkomligt, och hade detta lån för närvarande förelegat Stats-Utskottet till pröfning, hade Utskottet säkerligen ej haft nog hjerta färger, att utmåla dess skadlighet. Lyckligtvis är detta lån kort; det slutar nemligen 1868, och känningen af detsamma går snart öfver. Det lån åter, som skall betalas på 65 år, känns längre, och det kan ej så snart glömmas.

Samma talare yttrade vidare, att det är räntefoten och tiden, som bestämme annuitetens storlek; detta är alldeles riktigt. Men han yttrade tillika, att då Riksdagen beviljar ett visst anslag, att utgå under vissa år, till hvilket Riksgälds-kontoret måste anskaffa medel, vore Fullmäktige i Riksgälds-kontoret bundne af Riksdagens föreskrifter härutinnan. I afseende härpå utbeder jag mig att få anmärka, att Rikets Ständer vid 1863 års riksdag, då det nu ifrågavarande lånet beslöts, alldeles icke bestämde något om det kommande lånets annuitet. Fullmäktige i Riksgälds-kontoret voro således alls icke bundne af några föreskrifter i detta afseende, och kunna därför ej heller skylla på brist på frihet härutinnan.

Talaren sade vidare, att en ny emission af 4½ procents obligationer skulle hafva verkat tryckande på de förut i marknaden befintliga obligationer med samma räntefot. Häröfver kunna likväl tankarne vara mycket delade. För min del tror jag, att nya obligationer med högre räntefot trycka mera på de gamla, än nya obligationer med samma räntefot.

Det uppgafs vidare, att det Tyska läne-consortii första anbud skulle gått ut på en amortering på 70 år och ett fixt öfvertagande af två millioner, i sammanhang hvarmed yttrats att, då vid lån nödvändigt måste vara två kontrahenter, den ene af kontrahenterna ej kunde diktera beslutet för den andre. Den sednare anmärkningen är fullkomligt sann; men i afseende på den nyssnämnda uppgiften, ber jag att få anmärka, hvad revisorerne angående samma anbud yttrat. Der står nemligen på sidan 61 i revisionsberättelsen, att Herr Hememan den 6 September anmält sig hafva erhållit consortii uppdrag att underhandla om lånet, hvarvid han lemnade den upplysning, att samma consortium ansett sig till ovilkorlig inbetalning endast kunna öfvertaga en mindre del, omkring 3 millioner Thaler, men ville för återstående andelens uraktlåta öfvertagande underkasta sig vite (Rengeld), så vida icke sistnämnda andel kunde till option öfverlätas, samt att consortium såsom vilkor föreslagit, att å lånet, hvilket komme att utan kapitalrabatt inbetalas, och för hvilket skulle utfärdas obligationer, löpande med 4½ procents ränta, borde under 70 år erläggas en annuitet af 5¼ procent. Här hafva vi således den uppgiften, att consortium erbjudit sig att öfvertaga tre millioner, i stället

för två och en annan, ej mindre besynnerlig uppgift, att consortium erbjudit sig att öfvertaga lånet mot en räntefot af 4 procent. Frågan härvidlag för Fullmäktige i Riksgälds-kontoret synes alltså hafva reducerat sig dertill, huruvida Fullmäktige bort bibehålla obligationsräntan vid den förut antagna räntefoten, eller söka att erhålla förmånligare villkor i öfrigt genom att höja densamma. För Stats-Utskottet har det syntts som om något tvifvel i detta afseende ej borde hafva kunnat uppstå, och detta så mycket mera, som Stats-Utskottet ej någonstädes i Fullmäktiges protokoll funnit, att långifvarne påyrkat, att obligationsräntan skulle sättas högre än 4¹/₂ procent, utan räntefotens bestämmande öfverlemnats åt Fullmäktige sjelfve. Det är denna förändring af räntefoten, som Stats-Utskottet beklagat och som det önskat, att man kommit ifrån, äfven om man varit nödsakad att derföre bevilja en högre kapitalrabatt, hvilken i sådant fall varit att anse endast såsom en stundens uppoffring för framtidens väl.

Det har slutligen blifvit uppgifvet, att Svenska obligationer till ett belopp af omkring 220 å 230 millioner skulle kursera i utlandet och att förlusten på desammas kursfall skulle utgöra omkring 27 millioner. Jag får för min del yttra en annan åsigt; det är nemligen känt, att en del af obligationerna finnas i Svenska händer, och totalbeloppet af alla Svenska obligationer, hypothecks-bankens, hypothecks-föreningarnes och bruksegarnes inberäknade, torde ej uppgå till mera än 200 millioner.

Om man går igenom listorna på statslån, skall man finna, att de stater, som betala hög ränta för sina utländska lån, i allmänhet hafva hög ränta äfven i hemmet. Den fråga, som nu föreligger, är derföre ingripande i våra framtida förhållanden och förtjenar allvarlig behandling. Ty, såsom jag redan nämnt, drabba olägenheterna af detta lån ej allenast oss, utan äfven framtiden, som efter oss ärver denna skuld. Då emellertid Stats-Utskottet icke sagt, att Fullmäktige i Riksgälds-kontoret öfverskridit sin befogenhet, utan tvärtom erkänt, att Fullmäktige vid fullgörande af det åliggande, hvarom här är fråga, haft att strida mot svårigheter, som det legat utom deras magt att förekomma, så gäller frågan nu blott, att uttala en åsigt, som vid i framtiden möjligen förekommande upptagande af nya lån kan blifva af vigt att tillämpa. Det är på grtnd deraf, som jag finner mig föranlåten att påyrka bifall till denna punkt af Stats-Utskottets Utlåtande.

Efter härmed slutad öfverläggning och uppå framställd proposition, biföll Kammaren Stats-Utskottets ifrågavarande hemställan.

Utskottets å sid. 11 afgifna hemställan.

Bifölls.

3:dje punkten.

Utskottets hemställan å sid. 12.

Herr Nordström: Sedan Stats-Utskottet funnit skäligt att i denna punkt föreslå, att den anmärkning måtte få förfalla, hvilken af revisorerne blifvit framställd derom, att protokoll öfver Fullmäktiges sammanträden den 26 och 27 April, under hvilka vigtiga låneförhandlingar med

Skandinaviska Kredit-bolaget förehades, aldrig blifvit uppsatta, i följd af ett derom först efteråt, eller åtskilliga dagar sednare, af Fullmäktiges pluralitet fattadt beslut, mot hvilket reservation blifvit anmäld, vill jag, för min del, ej heller nu väcka diskussion om detta förhållande, utan låta det dervid bero; anhållande dock få i protokollet infördt uttrycket af min önskan att, enär anmärkningen i alla fall grundas på ett äfven af revisorerne, efter undersökning, bekräftadt faktum, häraf icke måtte dragas den slutföljd, att Reglementets uttryckliga föreskrift derom, att vid hvarje Fullmäktiges sammankomst protokoll skall föras, samt i sammanhang dermed att ledamot, som icke låtit i protokollet anteckna någon särskild mening, skall anses hafva biträdt pluralitetens beslut, skall derigenom anses hafva förlorat något af sin kraft och viktiga betydelse.

Öfverläggningen förklarades härefter slutad och Utskottets hemställan bifölls.

Utskottets å sid. 14 gjorda hemställan.

Bifölls.

4:de och 5:te punkterna.

Utskottets hemställanden biföllos.

6:te punkten.

Lades till handlingarne.

7:de punkten.

Utskottets hemställan bifölls.

8:de punkten.

Friherre af Ugglas: Vid granskning af sammandraget öfver allmänna bevillningen har Stats-Utskottet, liksom förut revisorerne, anmärkt den olikhet i afseende på befrielse från erläggande af bevillning efter första Artikeln, som gjort sig gällande inom olika län; och Stats-Utskottet har ansett, att utredningen af denna fråga borde tillhöra Bevillnings-Utskottet. Då jag emellertid anser denna Stats-Utskottets åsigt härleda sig från ett missförstånd, har jag ansett mig böra yttra några ord i detta ämne.

Uti Bevillnings-förordningen förekommer i detta afseende blott det stadgande, att af hvar och en i mantalslängd upptagen person, som, enligt *gällande författningar*, skall utgöra mantalspenningar, erlägges personlig skyddsavgift. Den författning åter, som innehåller de rörande erläggande af mantalspenningar gällande föreskrifter, är icke Bevillnings-förordningen, utan Kongl. Förordningen den 24 April 1863. Denna Kongl. Förordning är utarbetad i Stats-Utskottet vid riksdagen 1862—1863, och derefter af Rikets Ständer vid samma riksdag för deras del antagen. Jag tror fördenskull att detta ärende äfven nu bör anses tillhöra Stats-Utskottets behandling. Meningen med frågans remitterande till Bevillnings-Utskottet skulle naturligtvis vara den, att Bevillnings-

Utskottet vid Bevillnings-förordningens uppgörande borde i densamma inlägga stadganden till befordrande af kontroll i ifrågavarande afseende, så att befrielse från utgörande af personlig skyddsafgift ej skulle kunna ega rum i annat fall, än då verklig fattigdom vore för handen. Om nu Bevillnings-Utskottet skulle föreslå några sådana stadganden, kunde sådant åter icke gälla mantalspenningarne, hvilka icke äro af bevillnings-natur, utan man erhöle endast möjligen olika föreskrifter om samma sak i två särskilda författningar. Genom den nyssnämnda Kongl. Förordningen 1863 afsågs just ett sammanförande af de förut spridda stadgandena i detta ämne till ett ställe; och då, såsom jag nyss hade äran nämna, Stats-Utskottet beredde frågan vid 1862—1863 års riksdag, anser jag äfven, att samma Utskott nu bör behandla den. Jag yrkar därför återremiss.

Herr Wallenberg: Då denna fråga var under öfverläggning i Stats-Utskottet, ansågs densamma afse endast de fall, då kommunerna begagnade den dem tillerkända rätt att efterskänka bevillningen efter första artikeln åt sådana personer, som ej kunde betala den; och detta ärende borde därför ej gerna betraktas såsom annat än en bevillningsfråga. Och som 1864 års Bevillningsstadga, hvilken utarbetades i Bevillnings-Utskottet 1863, tillerkänner kommunerna denna afkortningsrätt, så synes det mig lämpligare, att frågan upptages af Bevillnings-Utskottet, som i alla händelser har bättre kännedom om detta ärende än Stats-Utskottet.

Friherre af Ugglas: Med anledning af Herr Wallenbergs yttrande, får jag upplysa, att Bevillnings-Utskottet väl kan upptaga denna fråga, för så vidt densamma rör den allmänna bevillningen, men ej kan upptaga den i hvad den angår mantalspenningarne. Bevillnings-förordningen hänvisar nemligen till, och stöder sig på Författningen angående mantalspenningarnes utgörande. I öfrigt anser äfven jag, att Stats-Utskottets Riksgälds-afdelning ej varit skyldig att upptaga frågan, hvilken jag deremot anser höra under Inkomst-afdelningen i samma Utskott.

Herr Wallenberg: Då det är, minst sagdt, tvifvelaktigt hvart denna fråga kan anses höra, tror jag att det vore bäst, om Kammaren lät bero vid hvad Stats-Utskottet föreslagit.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till Utskottets förevarande hemställan och dels återremiss deraf, framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till samma hemställan, hvarvid svarades många nej jemte åtskilliga ja, och sedermera proposition på dess återförvisning till Utskottet, då svaren utföllo med många ja jemte åtskilliga nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

9:de punkten.

Utskottets tillstyrkande bifölls.

Föredrogs ånyo Stats-Utskottets den 28 sistlidne Februari och den 2 dennes på bordet lagda Utlåtande N:o 27, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition, angående statsbidrag till anläggande af väg invid Råne elf emellan allmänna kustlandsvägen samt Degerscls Öfverstby.

Herr Schartau: Jag kan icke underlåta att anmärka det förbiscende, dertill, enligt min uppfattning, Stats-Utskottet genom sin hemställan i detta Utlåtande gjort sig skyldigt. Uti 1 mom. af sitt Utlåtande N:o 17 har nemligen Utskottet hemställt, att till Kongl. Maj:ts fortfarande disposition måtte, för behöfvandes undsättning vid inträffande missvext eller felslagen skörd, öfverlemnas såväl den hos Riksgäldskontoret och på Kongl. Räktekammarens räkning i Riksbanken innesående behållning af undsättningsmedel, som hvad genom återbetalningar å meddelade undsättningslån kan inflyta. Detta Utlåtande är af Riksdagen godkänt. Det synes mig därför, som om Stats-Utskottet genom sin förevarande hemställan gjort ett ingrepp i den till Kongl. Maj:t redan öfverlemnade dispositionsrätten öfver de s. k. undsättningsmedlen. Jag tror fördenskull, att de af Utskottet här begagnade ordalag icke äro lämpliga, utan att Riksdagen endast borde till Kongl. Maj:t öfverlåta, att af de till Kongl. Maj:ts disposition ställda undsättningsmedel, använda hvad för det omförmälda ändamålet kan finnas erforderligt.

Herr Almqvist, Erik Victor: Jag önskar all framgång åt Stats-Utskottets förevarande hemställan, emedan det ifrågavarande anslaget är af behöfvat påkalladt och skulle vara synnerligen gagneligt. Detta hindrar mig dock icke att anse, det man bör betrakta anslaget ur, så att säga, principiell synpunkt, och göra sig reda för hvad slags anslag här är i fråga.

Lika med den siste talaren har jag för egen del hyst tvekan, huruvida Riksdagen egde disponera öfver medel, som redan blifvit till Kongl. Maj:ts disposition öfverlemnade. Redan vid sista riksdagen lemnades af Rikets Ständer till Kongl. Maj:ts disposition den s. k. undsättningsfonden. Detta har äfven vid denna riksdag egt rum. Ehuru det sålunda synes mig vara en afgjord sak, att Kongl. Maj:t eger, på sätt honom synes lämpligt, disponera öfver berörda medel, tror jag dock, att, när Kongl. Maj:t sjelf öfverlemnar åt Riksdagen att besluta i förevarande fråga och sålunda återgifvit Riksdagen dispositions-rätten öfver undsättningsmedlen, i detta hänseende något formelt hinder icke möter för bifall till Kongl. Maj:ts förslag, och det så mycket hellre, som detta anslag är af tvåfaldig natur, nemligen afsedt att dels undsätta en i nöd och betryck varande kommun, och dels till verkställighet befordra ett allmänt, nyttigt företag. Jag tror till och med, med stöd af hvad Kongl. Maj:ts Proposition och Herr Danielssons motion i ämnet innehålla, att anslaget hufvudsakligen bör anses såsom ett anslag af sistnämnda beskaffenhet. Detta anser jag ock vara nödigt att i protokollet särskildt uttryckes, på det att, ifall under riksdagens lopp anslag för andra lika ömmande och lika gagneliga behof ifrågakomma, anslag af denna fond må kunna bifallas, likaväl för dessa, som för det nu ifrågavarande ändamålet. Jag yrkar bifall till Stats-Utskottets förslag.

Herr Lagerstråle: Den undsättningsfond, som vid sista och innevarande riksdag blifvit ställd till Kongl. Maj:ts disposition, är till sitt användande begränsad deri, att icke mer än 50,000 R:dr årligen få utlemnas utan återbetalningsskyldighet. Då nu Kongl. Maj:t på 1867 års fond redan anvisat en del utbetalningar och andra motses, erfordrades, för att anskaffa medel till ifrågavarande ändamål, en särskild framställning derom af Kongl. Maj:t till Riksdagen. Att anslaget står i nära sammanhang med sådana anslag, som vid missvexter beviljas åt sådana behöfvande, som icke äro i tillfälle att sjelfva förskaffa sig arbete, vitsordas af Konungens Befallningshafvandes i ämnet gjorda framställning, der det heter: »att spanmålsskörden inom Råneå socken blifvit så ringa, att betydlig brist uti befolkningens behof deraf för året vore för handen och att den deraf uppkommande förlägenheten i väsendtlig mån ökades icke allenast genom den ogynsamma höskörden, som haft och hade till följd, att en betydlig del af boskapskreaturen måste nedslagtas och till vanpris försäljas, utan äfven genom den allmänna bristen på penningar, som föranledt inställandet af arbetsförtjenst i allmänhet, hvarförutan Gellivara bolag, af hvars rörelse befolkningen påräknat arbete, upphört att densamma bedrifva.» Men tillika åsyftades att med anslaget vinna ett mera fortfarande gagn genom en förbättrad kommunikation invid Råne elf emellan allmänna landsvägen och Degersels Öfverstby. Två likartade fall hafva under de närmast förflutna riksdagarne inträffat; den ena gången var det fråga om anläggandet af en väg i Norrland, den andra gången om en väganläggning i Jemtland. Kongl. Maj:t föreslog då, likasom nu, att till de uppgifna ändamålen finge användas de för undsättningar vid missvexter eller felslagna skördar afsedda och i Riksgälds-kontoret inestående medlen. Begge gångerna biföllos ock framställningarne af Representationen. Äfven nu torde enahanda godkännande få emotas; och jag vågar derföre hemställa om bifall till det förevarande Betänkandet.

Friherre Funck: Då jag är medlem af den afdelning inom Stats-Utskottet, som först behandlat detta ärende, anhåller jag att till hvad man redan yttrat få tillägga några ord. Anslagets behöflighet ansågs såväl inom afdelningen som i Utskottet obestriddigt. I afseende på frågan, af hvilken fond anslaget borde utgå, funnos två sätt att gå tillväga, det ena det af Kongl. Maj:t föreslagna och af Stats-Utskottet förordade, det andra att anvisa anslaget på den fond, som är bestämd för utförandet af allmänna arbeten. Styrelsen för allmänna väg- och vattenhyggnader hade afstyrkt, att det sednare förfaringssättet borde begagnas; och derföre ansåg man enhälligt inom Utskottet att det vore lämpligast att gå till väga, på sätt Kongl. Maj:t föreslagit. Att ett bifall härtill står i någon strid med hvad Riksdagen förut beslutat i afseende på undsättningsfonden, kan jag för min del icke finna, hvarför jag yrkar, att Stats-Utskottets Utlåtande måtte bifallas.

Herr Selander: Den förste talaren har icke bestridit beviljandet af det begärda anslaget, utan blott yttrat, att hvad Stats-Utskottet här föreslagit syntes honom göra intrång i den till Kongl. Maj:t redan öfverlemnade dispositions-rätten öfver den s. k. undsättningsfonden. Jag

får med anledning deraf fästa hans uppmärksamhet derpå, att Stats-Utskottet i sitt Utlåtande N:o 67 hemställt, att af de till Kongl. Maj:ts förfogande ställda undsättnings-medel blott 50,000 R:dr årligen finge begagnas till undsättningar utan återbetalningsskyldighet. Nu har Kongl. Maj:t föreslagit att *utom* dessa 50,000 R:dr, jemväl ifrågavarande anslag af undsättningsmedlen finge tagas, och dertill har Stats-Utskottet tillstyrkt bifall.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, förmälde Herr Grefven och Talmannen, att under densamma hade yrkats dels bifall till Stats-Utskottets förevarande Utlåtande och dels af Herr Schartau, att Kammaren, med afslag derå, skulle förklara, det Kongl. Maj:t egde att utaf den för undsättningar vid missvexter eller felslagna skördar afsedda, till Kongl. Maj:ts disposition ställda fond anvisa medel för det ifrågavarande ändamålet.

Härefter framställdes proposition på bifall till Stats-Utskottets Utlåtande samt besvarades med ja.

Föredrogs och lades till handlingarne Konstitutions-Utskottets den 2 dennes bordlagda Memorial N:o 3, med bestämmande till hvilket Utskott en motion, angående kronobrefbäringsskyldighetens ordnande, bör hänvisas.

Anmälades och bordlades från nedannämnda Utskott samt Andra Kammaren ankomna Memorialer, Betänkanden, Utlåtanden och protokolls-utdrag, nemligen från

Konstitutions-Utskottet:

N:o 4, med bestämmande till hvilket Utskott en motion, angående kontrollstämpling å virke, som utflottas från skogarne i vissa län, m. m., bör hänvisas;

Stats-Utskottet:

N:o 28, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Skrifvelse, angående utarrenderade kungsgårdars och öfriga kronolägenheters förvaltning efter afgifvandet af sednaste berättelse härom;

Bevillnings-Utskottet:

N:o 7, i anledning af väckta motioner om vissa ändringar i gällande tullstadga;

Banko-Utskottet:

N:o 7, med förslag till förändrad lydelse af texten å Bankens sedlar;

N:o 8, i anledning af väckt motion, angående myntfotens bestämmande i guld;

Lag-Utskottet:

N:o 39, i anledning af väckt motion (N:o 80), om ändring i gällande lag angående giftomannarätt;

N:o 40, i anledning af väckt motion, om upphäfvande af förbudet mot gemensamma andaktsöfningar utan prests ledning å tid, då allmän gudstjenst hålles;

N:o 41, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition till Riksdagen, om antagande af en lag, angående efterbildning af konstverk;

N:o 42, i anledning af väckta motioner, om ändring af gällande stadganden, rörande skyldighet att delta i kyrkobyggnad;

N:o 43, i anledning af väckta motioner, om ändring af gällande stadganden, angående skyldighet att delta i byggnad och underhåll af tingshus och häradsfängelse;

Andra Kammaren:

N:o 133, med delgifvande af Kammarens beslut, i anledning af Första Kammarens genom protokolls-utdrag N:o 85 meddelade beslut öfver dess Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 8, i anledning af väckt motion om utgifvande af en riksdagstidning;

Första Kammarens tillfälliga Utskott:

N:o 11, i anledning af erhållen återremiss af Utskottet Utlåtande N:o 9.

Kammaren åtskiljdes kl. 1 e. m.

In fidem
O. Brakel.